

KOMMUNEDELPLAN FOR LANDBRUKET I FROGN

8. januar 2002

Frogn kommune

Forord

Kommunen er landbruksmyndighet og har ansvaret for å ivareta landbrukets interesser i et helhetsperspektiv. Arbeidet med Kommunedelplan for landbruket i Frogn ble igangsatt høsten 1999 etter vedtak om oppstart i Utvalg for plan og utvikling. Landbrukskontoret har ført planen i pennen, i samarbeid med en styringsgruppe som besto av:

Landbruksnemnda i Frogn v/ Knut Saxebøl
Frogn skogeierlag v/ Bjørn Dahl
Bondelaget i Frogn v/ Sissel Skjellerud
Grunneierlaget i Frogn v/ Ivar Huseby
Frogn Bygdekvinne lag v/ Elisabeth Stensrud
Frogn kommune, Enhet for plan og utvikling

Planen ble vedtatt lagt ut på offentlig ettersyn av Utvalg for plan- og utvikling 10.05.00, i hht. plan- og bygningslovens §§ 20-5 og 27-1. Etter at høringsfristen gikk ut ble det et opphold i arbeidet, men etter siste møte i styringsgruppa i november 2001 ble det endelige planforslaget utarbeidet. Høringsuttalelser og forhold til planer fra andre sektorer i kommunen mm. er innarbeidet i landbruksplanen.

Vi takker styringsgruppa for godt og tålmodig arbeid, og vi takker alle som har kommet med innspill til planen.

Landbrukskontoret i Follo 08.01.02

Svein Skøien
landbrukssjef

Innholdsfortegnelse

Forord	3
SAMMENDRAG	7
INNLEDNING.....	9
Bakgrunn.....	9
Gjennomføring.....	9
Hensikt	9
MÅL	10
Hovedmål.....	10
Delmål 1	10
Delmål 2	10
Delmål 3	10
PLANDOKUMENTER OG RAMMER	10
LANDBRUKET I FROGN.....	13
Naturgrunnlag og klima	13
Arealfordeling.....	13
Eiendommer og eierforhold.....	14
Verdiskapning.....	16
Jordbruket	16
Skogbruket	17
Samlet verdiskapning	17
FROGNLANDBRUKETS FRAMTID - beskrivelse av utfordringer og behov for tiltak.....	19
Landbrukets produksjonsarealer.....	19
Rekruttering og kompetanse	20
Jordbruk som næring	21
Nye næringer tilknyttet landbruket	23
Kulturlandskap - kulturvern - kulturminner	24
Miljø og forurensning i jordbruket.....	26
Skogbruk som næring	29
Skogbrukets miljøansvar	31
Landbruk - friluftsliv	33
Landbruk - skole.....	35
Golf.....	36
BEHANDLINGSNORMER	37
Behandlingsnormer for bo-og drivepliktsaker.....	38
Behandlingsnormer for søknader om kårbolig.....	39
Behandlingskriterier ved omdisponering iht jordloven og skogbruksloven	40
HANDLINGSPLAN	42
VEDLEGG	45
Vedlegg 1. Markslagskart	45
Vedlegg 2. Klassifisering av landbruksarealer - Frogn kommune	46
Vedlegg 3. Jordpolitisk arealvurdering (JAV)	47
Vedlegg 4. Kommunal landbruksforvaltning.....	48

SAMMENDRAG

Utvalg for plan og utvikling fattet i juni 1999 vedtak om at det skal utarbeides kommunedelplan for landbruket i Frogn. Frogn kommune v/ Landbrukskontoret i Follo har vært sekretariat for planarbeidet, som er utført i samarbeid med en bredt sammensatt styringsgruppe.

Planen, heretter kalt Landbruksplanen, har vært på offentlig høring og ble behandlet av Utvalg for kultur og miljø 21.01.02, Utvalg for plan og utvikling (utvalg for landbrukssaker, planutvalg) 23.01.02 og Kommunestyret i Frogn 11.02.02¹.

Hovedmålet for planen er at *"landbruket i Frogn utvikles videre som en bærekraftig og allsidig næring, basert på de naturgitte ressursene, som sikrer og utvikler arbeidsplassene, ivaretar kulturlandskapet og gir befolkningen gode rekreasjonsmuligheter og friluftsopplevelser."*

Landbruksplanen inneholder videre en oversikt over plandokumenter og rammer for landbruksforvaltningen, en statusbeskrivelse av landbruket i Frogn samt en gjennomgang av utfordringer og målrettede tiltak innen en rekke tema. Under er det gitt en sammenstilling av de viktigste overordnede tiltakene som foreslås i planen;

- ◆ Dyrka og dyrkbar jord i Frogn må vernes
- ◆ Jordbruket gjennomgår en sterk rasjonalisering. Landbruksforvaltningen må legge til rette for sammenslåing av bruk til større driftsenheter, men også vurdere hvordan dette kan påvirke bosetting og Frogn-bygdas utseende
- ◆ Det støttes opp om kompetansehevende tiltak og tiltak som kan gi tilleggsnæringer til det tradisjonelle landbruk på gårdene. Det forsøkes satset på økt utnyttelse av økologisk landbruk og andre nisjemarkeder. Landbruket i Frogn skal gi lokal verdiskapning og sysselsetting
- ◆ Skogbrukets aktivitet opprettholdes, og det legges stor vekt på samarbeid om hensynet til friluftsliv
- ◆ Et viktig arbeid for Landbrukskontoret er å planlegge, påvirke og støtte alle tiltak av miljømessig karakter som kan minske forurensing og gi miljøgevinst på andre områder innen landbruket
- ◆ Informasjon til og gjennom skoleverket om landbruket er viktig
- ◆ Arbeidet med tilrettelegging og tilgjengeliggjøring av digitalt kartmateriale videreføres.

Avslutningsvis er det også gitt behandlingsnormer for bo- og drivepliktsaker, søknader om kårbolig og omdisponering iht. jordloven og skogloven.

---

¹ Forutsatt at planen godkjennes og vedtas. Fotnoten slettes etter behandling i kommunestyret.

De overordnede tiltakene inngår som en del av landbrukskontorets daglige arbeid og kommunens vurderingsgrunnlag for saker som angår landbruket. De mer konkrete tiltakene som er foreslått gjennom planen inngår i en Handlingsplan for landbruk. Ansvaret for gjennomføring ligger hovedsakelig hos Landbrukskontoret i Follo. Handlingsplanen rulleres ved behov, og senest ved rullering av Landbruksplanen.

Landbruksplanen skal rulleres hvert 4. år. Planen bør rulleres i forkant av kommuneplanrullering.

Handlingsplanen utgjør kommunedelplanens spesielle del. Handlingsplanen rulleres ved behov og kan da gis en kortere varighet enn kommunedelplanen. Handlingsplanen skal senest rulleres ved rullering av Kommunedelplan for landbruk i Frogn.

INNLEDNING

Bakgrunn

I St. prp nr. 8 (1992-93) *Landbruk i utvikling* ble det anbefalt at det skulle utarbeides tiltaksrettede miljø- og ressursplaner for landbruket i den enkelte kommune. Stortinget har gitt sin tilslutning til dette opplegget. Landbruksdepartementet og Fylkesmannen har pålagt kommunen at det skal utarbeides en tiltaksplan for skogbruk. Utvalg for plan og utvikling, som er planutvalg i Frogn kommune, vedtok i møte 14.06.99 at det skal utarbeides en kommunedel- plan for landbruket i kommunen. Arbeidet med planen ble varslet igangsatt 21.06.99.

Kommunen er landbruksmyndighet og har ansvar for å ivareta landbrukets interesser i et helhetsperspektiv. Med utgangspunkt i nasjonale mål er det viktig at kommunen formulerer egne mål for hvordan landbruket i kommunen skal utvikles videre, hvordan arealressurser bør forvaltes, og hvordan arbeidsplasser kan skapes.

Gjennomføring

Kommunedelplan for landbruket i Frogn, heretter kalt Landbruksplanen, er utarbeidet av Landbrukskontoret i Follo i samarbeid med en styringsgruppe bestående av representanter fra skogeierlaget, bondelaget, bondekvinnelaget, grunneierlaget og Frogn kommune ved leder i Landbruksnemnda, representant for plan- og utviklingsenheten, landbrukssjef og skogbrukssjef. Planen har vært på høring til aktuelle instanser og fremmes som kommunedelplan for landbruket. Det er forutsatt at landbruksplanen skal rulleres sammen med kommuneplanen, fortrinnsvis i forkant av rullering av kommuneplanen.

Hensikt

Landbruksplanen for Frogn har som overordnet mål å bidra til at nasjonale landbrukspolitiske mål oppnås, og sikre at landbruket settes i et helhetlig samfunnsmessig perspektiv. Planarbeidet skal sikre at ressursgrunnlaget for landbruket ivaretas, og formulere målsettinger for et økonomisk bærekraftig landbruk som også tar hensyn til samfunnets øvrige behov og interesser.

Planen skal få fram betydningen av landbruket som næring, som opprettholder av kulturlandskapet, som forvalter av miljøverdier og andre fellesgoder i utmark, som arena for tilleggsnæringer til eksisterende arbeidsplasser mv. Kunnskap om landbruket er nødvendig for at det skal tas hensyn til landbruket i annen samfunns- og arealplanlegging.

MÅL

Hovedmål

Landbruket i Frogn utvikles videre som en bærekraftig og allsidig næring, basert på de naturgitte ressursene, som sikrer og utvikler arbeidsplassene, ivaretar kulturlandskapet og gir befolkningen gode rekreasjonsmuligheter og friluftsopplevelser.

Delmål 1

Naturgrunnet skal bevares både når det gjelder areal, kvalitet og mangfold. Vern av dyrka og dyrkbar mark skal være en av de grunnleggende premisser for arealplanleggingen i kommunen. Kommuneplanleggingen må utformes med tanke på å gi langsiktige signaler til produsentene i landbruket, slik at det skapes trygghet omkring eiendomsretten og vilje til å foreta nødvendige investeringer i et bærekraftig landbruk.

Delmål 2

Landbruket i Frogn skal gi lokal verdiskapning og sysselsetting, men også sørge for å redusere forurensing av vann og vassdrag og ta vare på miljøet.

Delmål 3

Landbruket i Frogn skal gjennom satsing på høy kompetanse, de beste naturgitte forutsetninger og gjennom en bevisst langsiktighet, gi ungdom tilbud om meningsfulle satsingsområder innen landbruk.

PLANDOKUMENTER OG RAMMER

En landbruksplan i en kommune styres for en del gjennom lover og forskrifter, overordnede plandokumenter og vedtak. Under er de mest retningsgivende dokumentene mv. omtalt;

Stortingsproposisjon nr. 8 (1992-93) "Landbruk i utvikling" trakk opp nye retningslinjer for landbrukspolitikken. Hovedstrategien var å skape et jordbruk som er mer «robust». Det vil si et jordbruk som er konkurransedyktig. Målsetting er lavere kostnader, mindre avhengighet av statlige overføringer, sterkere markedsorientering, utvidelse av produktspekter og innføring av tilleggsnæring på gårdsbruk for å få flere bein å stå på m.v.

Stortingsmelding nr. 19 (1999-2000) "Om norsk landbruk og matproduksjon". Hovedbudskapet i meldingen er at det er behov for å øke forbrukerrettingen av næringen. Det er nødvendig å se hele næringskjeden for matproduksjon i sammenheng. Videre understrekes behovet for å utvikle og utnytte kunnskap og kompetanse til å drive næring og skape verdier av naturressursene. Det er også behov for en gjennomgang av virkemiddelbruken i landbrukspolitikken med sikte på bedre målretting og forenkling av virkemiddelsystemet innenfor en helhetlig politikk. Meldingen fremhever behovet for sterkere engasjement og ansvar for miljøarbeidet, der både kommune og næringsutøver deltar mer aktivt.

Stortingsmelding nr. 17 (1998-99) "Verdiskaping og miljø - muligheter i skogsektoren" inneholder tanker om en skogpolitikk som skal styrke skogens bidrag til velferd for befolkningen, styrke en mer bærekraftig produksjon og gi levende bygder. Produktutvikling, verditilpassing, verdiøkning og løsning av miljøoppgaver skal søkes gjennomført. Skogbrukets rolle i klimasammenheng er understreket. En høy miljøprofil skal gi skogbruket konkurransefordeler. Det er kommunene som har førstelinjeansvaret for skogbrukspolitikken.

Stortingsmelding nr. 29 (1996-97) "Regional planlegging og arealpolitikk " omhandler den regionale planleggingen og arealpolitikken, og vurderinger av plan- og bygningsloven på bakgrunn av 10 års praksis. Det er siden foretatt endringer i loven, siste gang 01.01.01, uten at lovens hovedstruktur er endret. I meldingen er det lagt vekt på samordning av politiske avveininger lokalt, regionalt og nasjonalt med planlegging i de ulike sektorer og forvaltningsnivå. Målet for planleggingen er en effektiv styring av utvikling, utbygging og vern innenfor rammene bærekraftig utvikling setter, og på en slik måte at det tas hensyn til viktige fellesverdier og ulike gruppers levekår. Hensynet til biologisk mangfold, utbyggingspolitikk og transportsystem, jordvern, estetikk og landskapsbilde, særlig i omlandet til byer og tettsteder med sterkt utbyggingspress, samt funksjonshemmede blir framhevet. Det skal legges større vekt på disse hensynene i den regionale planleggingen. Styrket arealovervåking og dokumentasjon vil også vektlegges og arbeidet med kommuneplanen som verktøy for strategisk utvikling av kommunene vil bli styrket.

Fylkesdelplan for landbruk i Akershus er utarbeidet av Fylkesmannens landbruksavdeling. Hensikten med planen er å sette landbruket inn i en næringspolitisk sammenheng og å synliggjøre landbrukets rolle som forvalter av arealressurser. Det blir også fokusert på landbrukets utviklingsmuligheter og rammebetingelser i Akershus.

Strategiplan for skogbruk i Oslo og Akershus er utarbeidet av Fylkesmannens landbruksavdeling. Planen skal bidra til helhetlig og samordnet forvaltning av skogressursene, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Ressursforvaltning, miljøhensyn, verdiskaping er nøkkelbegreper i planen. Langsiktig og bærekraftig utvikling krever god planlegging.

Jordpolitisk arealvurdering (JAV) ble vedtatt Akershus Fylkeslandbruksstyre i 1987. Landbruksarealene ble inndelt i områder med meget sterke landbruksinteresser (A-områder, sterke landbruksinteresser (B-områder) og mindre sterke landbruksinteresser (C-områder). Med denne inndelingen er det ment å praktisere et vesentlig strengere jordvern i A-områdene, fortsatt streng praksis, som nå, i B-områdene, og noe mer lempelig jordvernpraksis i C-områdene.

Plansituasjonen i kommunen styres av kommuneplanen. En rullering av dagens kommuneplan ble satt i gang januar 2000 og ventes ferdigbehandlet i februar 2002. I eksisterende plan ligger reserver for boligbygging på ca. 200 dekar, i tillegg til fortetting i eksisterende boligområder, bla. Drøbak syd, Heer og Gyltåsen. Med dagens boligbyggeprogram på 50 boliger pr. år antas disse reservene å holde i minst 12 år. Boligbyggeprogrammet er ikke vedtatt i kommunen, men er i praksis retningsgivende for kommunens politikk. I eksisterende kommuneplan er det begrenset med arealer til næringsformål, men det finnes reserver bl.a. på Holter deponi, i Trolldalen og langs Ullerudsletta

Andre kommunale planer av betydning for landbruksplanen er listet på neste side;

Kommunedelplan for idrett, friluftsliv og nærmiljø 2000-2011, med tilhørende handlingsplaner. Kommunedelplanen oppsummerer dagens situasjon for idrettsanlegg, friluftsområder og områder

opparbeidet for aktivitet i nærmiljøet. Planen, utviklingsønsker og -behov. Handlingsplanen rulleres årlig om inneholder konkrete forslag til tiltak. Friluftsdelen av planen vil i størst grad kunne komme i berøring med landbruksplanen.

Kulturminnevernplan for Frogn kommune ble vedtatt i 1997. Planen (del I) inneholder en oversikt over viktige kulturvernområder, Sefrak-registrerte bygg i Frogn. Plan I foreslår videreføring av planen i en del II, handlingsplan for oppfølging. Denne er ikke utarbeidet, men områder hvor kulturvernet er dominerende er angitt med skravur på forslag til nytt kommuneplankart.

Fisketiltaksplan for kommunene Vestby, Ås, Nesodden og Frogn ble vedtatt høsten 2001. Landbrukskontoret i Follo sto sentralt i samarbeidet om planen, og førte planen i pennen. Planen, som tar opp i seg kommunenes økte ansvar innen fiskeforvaltningen, gir en oversikt over dagens fiskeressurser, mål for forvaltningen og konkrete tiltak for gjennomføring i perioden 2001-2005.

Arbeid med Hovedplan for avløp og vannmiljø ble vedtatt igangsatt i 2001. Planen vil beskrive status for de ulike vannmiljøene i kommunen, fastsette miljømål for vannforekomstene og beskrive mulige tiltak for å nå målene. Planen er forventet ferdigstillet i løpet av 2002.

Andre viktige dokumenter for Landbrukskontorets drift er årlig Virksomhetsplan for Landbrukskontoret og årlig Årsmelding for Landbrukskontoret.

De viktigste lovene for landbruksforvaltningen er jordloven, lov om skogbruk og skogvern, samt lov om konsesjon og forkjøpsrett, med tilhørende forskrifter. I tillegg kommer en rekke tilgrensende lover slik som plan og bygningsloven, odelsloven, lov om friluftslivet, forurensingsloven, vannressursloven, lakse- og innlandfiskeloven, viltloven og kulturminneloven. Alle gjeldende lover og forskrifter kan finnes på www.lovdatab.no.

Jordloven har en formålsparagraf med bestemmelser om at "jordviddene i landet med skog og fjell og alt som hører til, kan bli nyttet på den måten som er mest gagnlig for samfunnet og de som har yrket sitt i landbruket".

Loven om konsesjon og om forkjøpsrett har bestemmelser om at fast eiendom ikke kan erverves uten konsesjon fra myndighetene. Det er gjort enkelte unntak med bakgrunn i kjøpers stilling i forhold til selger (slektskap) eller eiendommen og enkelte unntak med bakgrunn i eiendommens karakter. Loven gir staten eller kommunen forkjøpsrett ved all konsesjonspliktig omsetning av fast eiendom. I prinsippet har dermed myndighetene et godt virkemiddel for å styre strukturen over til større og bedre arronderede enheter.

Lov om skogbruk og skogvern har som formål å fremme skogproduksjon, skogreisning og skogvern. Den tar sikte på at skogbruket, gjennom rasjonell skjøtsel kan gi et tilfredsstillende resultat for næringens utøvere og sikre effektiv og jevn råstofftilførsel til industrien. Videre skal det legges vekt på skogens rekreasjonskilde for befolkningen, som viktig del av landskapsbildet, som livsmiljø for planter og dyr og som områder for jakt og fiske etter gjeldende regler.

LANDBRUKET I FROGN

Naturgrunnlag og klima

Marin grense er omkring 200 m i Frogn. Dvs. at det vesentligste av landbruksarealene ligger under marin grense. Løsmassene består her av leire og sand i ulike blandingsforhold. Det finnes også noe morenejord i kommunen, som er vasket ut fra større endemorener.

Klimaet er preget av nærhet til Oslofjorden. Kommunen ligger innen området rundt Oslofjorden som har omkring 2 000 døgngrader i året.

Kombinasjonen av rikt jordsmonn og lang vekstsesong gjør jordbruksarealene i Frogn til noen av de beste i Norge.

Arealfordeling

Fordelingen av ulike typer arealer i kommunen (markslagsfordelingen) finnes i kartform i vedlegg 1 og er sammenstillet i tabell 1. Markslagskartet er basert på digitale markslagskart utarbeidet av NIJOS. Arealopp gavene er dels tatt fra det offentlige jordregister, og dels fra områdetakst for skogbruket. Dyrket mark er definert som fulldyrka jord og overflatedyrka jord som er i drift. Arealet omfatter også arealer som i dag er omdisponert til golf. Tallet for produktivt skogareal varierer en del fra telling til telling. Dette skyldes antagelig at størrelsen på skogarealet i enkelte registre er bygget på skjønn og ikke på faktiske målinger av arealet. Videre har deler av skogarealet i tider vært brukt til husdyrbeite. Noe av skogarealet er antagelig ved noen av tellingene blitt registrert som annen utmark. "Annen fastmark" er bebyggt areal, veier, idrettsanlegg m.v.

Tabell 1. Arealfordeling i Frogn kommune

Arealkategori	Areal	Andel
Dyrket mark	16.800 daa	19 %
Produktiv skog	46.400 daa	53 %
Annen utmark	17.300 daa	20 %
	80.500 daa	
Annen fastmark	6.900 daa	8 %
Totalareal	87.400 daa	100 %

Kilde: Digitalt markslagskart, NIJOS, jordregisteret, områdetakst.

Dyrket mark kan deles i følgende kategorier		
Lettbrukt fulldyrket jord	15.424 daa	92 %
Mindre lettbrukt fulldyrket jord	1.235 daa	7 %
Beitemark + overflatedyrka jord	168 daa	1 %

Dyrket høyproduktive skogarealet kan deles i følgende kat.		
Høy bonitet:	19.942 daa	43 %
Middels bonitet	12.986 daa	28 %
Lav bonitet	13.504 daa	29 %

Håøya og de andre skogbevokste øyene i kommunen har stor andel lav bonitet. Ser en bort fra disse, fordeler de produktive skogarealene seg med i overkant av 60% høy og 25% middels bonitet, og 10-15% lav bonitet.

Skogens utviklingstrinn beskrives i hogstklasser. Hogstklasse 1 er snau skog, 2 er ungsog, 3 er yngre produksjonsskog, 4 er eldre produksjonsskog og 5 er hogstmoden skog. Arealvis fordeling av hogstklasser er vist i figur 1.

I områdetaksten, som hogstklassefordelingen baserer seg på, er ikke tilstanden på øyene tatt med. Likevel viser hogstklassefordelingen en stor andel av gammelskog. I en volumproduksjons-messig optimal skog bare skal være 3-4% hogstklasse 5. Dette bør ikke ses som et mål for skogarealet i Frogn, til det veier verdien av gammelskog i forbindelse med friluftsliv og biologisk mangfold for tungt. I tillegg er relativt mye av gammelskogen lav bonitet, ofte driftsmessig vanskelig å drive, slik at drift blir ulønnsom. Likevel er det mye gammelskog på høy og middels bonitet i Frogn.

Figur 1. Hogstklassefordeling av produktiv skog i Frogn kommune. Kilde: Områdetakst 1996.

I vedlegg 2 er det arealenes verdi som landbruksareal angitt. Her er jordbruksarealene fordelt i klasse A, B og C, og dyrkbar mark i utmark er angitt. Klassifiseringen bygger på standard verdiklassifisering av landbruksarealer gjennom Arealis (www.statkart.no).

Eiendommer og eierforhold

Gjennomsnittsbruket i Frogn har 111 daa produktivt jordbruksareal. Se tabell 2. Gjennomsnittsstørrelsen på eiendommer med mer enn 20 dekar produktivt jordbruksareal er 138 daa jordbruksareal. På eiendommer med mer enn 50 dekar jordbruksareal er gjennomsnittsstørrelsen 165 daa jordbruksareal.

Mindre bruk drives i dag sjelden som selvstendige bruksenheter. Ofte er disse arealene leid bort til naboer. Driftsenhetene blir derfor ofte større enn gjennomsnittet av enkelte eiendommer skulle tilsi. Det ble i juli 2000 søkt produksjonstillegg for ca 14.500 dekar jordbruksareal, dvs. ca. 88 % av det totale jordbruksareal i kommunen.

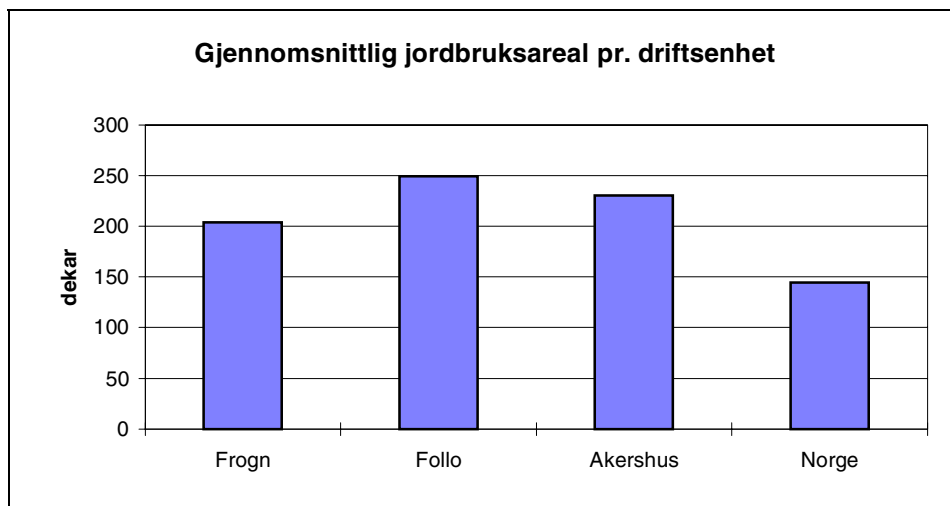
Tabell 2. Antall eiendommer etter størrelse (daa jordbruksareal, inkl. arealer som i dag omdisponert til golf)

Jordbruksareal (daa)	5-19	20-49	50-99	100-199	200-299	300-399	400-499	>500	Totalt
Antall eiendommer	32	25	32	37	18	6	1	1	152
Sum (daa)	311	893	2 390	5 583	4206	2047	458	967	16 855
Gj.snitt (daa)	10	36	75	151	234	341	458	967	111

Kilde: Landbruksregisteret.

Gjennomsnittlig jordbruksareal per driftsenhet er noe lavere for Frogn enn for Follo eller Akershus. Se figur 2. Størrelsen på brukene i Frogn ligger imidlertid godt over landsgjennomsnittet på 145 daa jordbruksareal per driftsenhet.

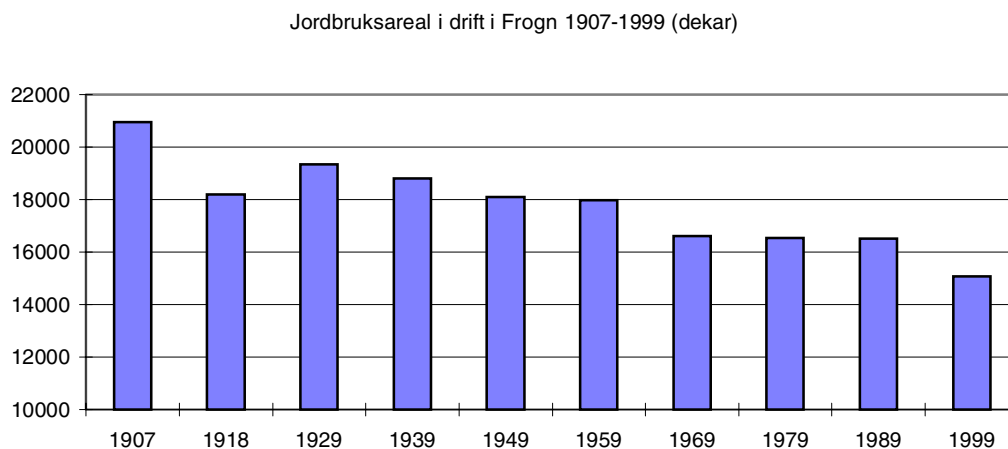
Gjennomsnittlig areal produktiv skog på de 132 eiendommene i kommunen med mer enn 25 dekar produktiv skog er 346 dekar.

Figur 2. Gjennomsnittlig jordbruksareal pr. driftsenhet med mer enn 5 dekar jordbruksareal i drift. Kilde: Statistisk sentralbyrå, Landbrukstellinga 1999.

Diagrammet i figur 3 viser utvikling i bruken av jordbruksarealer i Frogn fra 1907 og fram til i dag. Jordbruksareal er definert som fulldyrka jord og overflatedyrka jord som er i drift. Jordbruksarealet i drift viser generelt en synkende trend. Endringen i areal i de første 50 år skyldes trolig hovedsakelig varierende bruk av beitemarker.

Det er særlig i de siste 50 år at arealer er omdisponert til utbygging av boliger, næringsformål, veier mv. Totalarealet har i perioden 1969 - 1989 holdt seg imidlertid relativt stabilt til tross for

Figur 3. Totalt jordbruksareal i Frogn kommune 1907-1999. Kilde: Landbrukstellingene, Statistisk Sentralbyrå.

at betydelige arealer er gått tapt til utbyggingsformål. Tapte arealer med dyrket mark er i noen grad kompensert ved at marginale jordbruksarealer ble planert og tidligere skogsmarker dyrket opp. Det siste tiåret har nydyrkingstakten vært mye lavere. Nedgangen i jordbruksareal fra 1989 til 1999 skyldes for en stor del areal omdisponert til golfbane.

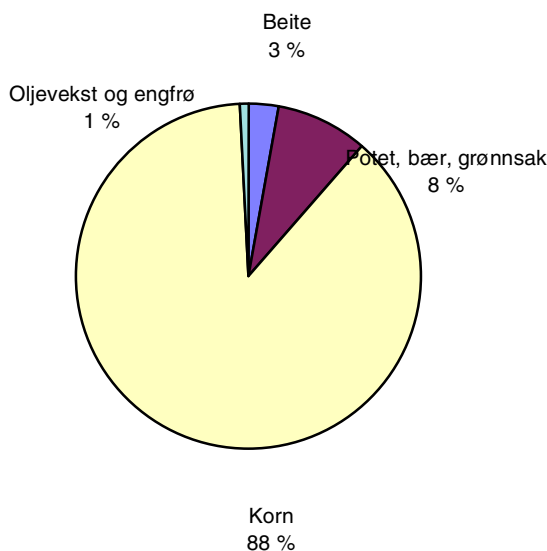
Det er av nasjonal interesse å ta vare på dyrka jord i våre strøk av landet. Det er her potensialet for landbruksproduksjon er størst, og det er her det er best vilkår for å dyrke matkorn som er av vesentlig betydning for vår selvforsyningsgrad.

Samtidig er det i de sentrale strøk at befolkningsveksten og dermed utbyggingspresset er størst. Etter 1949 har jordbruksareal per innbygger i Norge gått ned fra 3,1 til 2,3 dekar, mens arealet av dyrket og dyrkbar jord har gått ned fra 6,0 til 4,1 dekar. Varig omdisponert jord, dvs irreversibelt nedbyggede arealer utgjør i dag 5% av det arealet vi hadde i 1949. Det lokale jordvernet er derfor viktig i nasjonal sammenheng.

Verdiskapning

Jordbruket

Det totale jordbruksarealet i Frogn er på ca 15.000 dekar og fordeler seg på de ulike produksjonsgrener som det framgår av figur 4.

Figur 4. Bruk av jordbruksarealet i Frogn. (Kilde: Landbrukskontorets sammenstilling)

Statistikken, se tabell 3, viser at det foregår en sterk rasjonalisering i landbruket. Enhetene blir større, antall driftsenheter synker, og antall årsverk som utføres i landbruket synker. Dette skyldes stordriftseffekter av landbruksmaskiner, samt en overgang til mindre arbeidskrevende produksjon som korn. Det er også svært vanlig at jord leies bort eller forpaktes. De som driver jordbruk av et visst omfang leier som regel jord i tillegg til sin egen eiendom. Av jordbruksarealet inngår 30-40% i en eller annen form for leiekontrakt.

Tabell 3. Jordbruksarealer, driftsenheter og antall årsverk i landbruket i Follo, fordelt på kommune og år.
Kilde: Landbruksstillinga og Statens landbruksforvaltning (www.slf.no).

	Jordbruksareal i drift, dekar		Gjennomsnittlig jordbrukareal pr. driftsenhet, dekar		Totalt antall driftsenheter		Antall årsverk i landbruket	
	1989	1999	1989	1999	1998	1999	1998	1999
Vestby	36315	38070	171,3	171,3	212	146		143
Ski	38582	34223	168,5	168,5	229	148		136
Ås	39685	39372	211,1	211,1	188	129		127
Frogn	16489	15004	142,1	142,1	116	73		72
Nesodden	5198	5681	98,1	98,1	53	32		30
Oppegård	1295	1564	107,9	107,9	12	7		6
Sum	137564	133914			810	535		514

Skogbruket

Produksjonspotensialet i skogen er høyt på grunn av mye god skogsmark. Ut fra områdetakst i 1996 er det beregnet at tilveksten i skogen pr. år er 17.000 m³. 57 % av denne tilveksten er på gran, 19 % på furu, 14 % på bjørk, 5 % på osp og 5 % på andre løvtræsler.

Stående kubikkmasse i skogen i 1996 er beregnet til 450 000 m³.

Det er også beregnet et kvantum for årlig hogst som skal innebære at avvirkingen ikke må reduseres i framtiden (balansekvantum). Korrigert for råte, topp, miljøhensyn i skogen m.v. skulle dette kvantum grovt regnet ligge på ca. 14.000 m³ salgsvirke pr. år.

Samlet verdiskaping

Landbruket i Frogn medfører ca. 95 årsverk (ca 21 årsverk i gartneri). I tillegg kommer sysselsetting skapt av landbruket som bl.a. transport, byggevirksomhet, verksteder, salg, veiledning og omsetningsarbeid m.v. Vanligvis settes denne multiplikatoreffekt til 1,5 slik at landbruket totalt sett bidrar til ca. 130 årsverk.

Gjennom landbruksproduksjon skapes store verdier. Bruttoverdien er beregnet til ca. 48 mill kroner i Frogn hvert år. I tillegg kommer inntekter fra andre næringer med indirekte basis i jord- og skogbruk, og verdier som vanskelig kan tallfestes. Dette er f.eks. verdien av utmark og landskap i forbindelse med friluftsliv, rekreasjon og sport, verdien av skogen som klimaregulator.

For å få et bilde av hvilke verdier som skapes innen landbruksnæringen har en satt opp en anslagsvis beregning i tabell 4 som viser de ulike produktverdier.

Tabell 4. Eksempel på et års produksjon og verdi av landbruket i Frogn (basert på tall fra 1998)

Korn	6.525.000 kg	kr.	13.050.000,-
------	--------------	-----	--------------

Oljevekster	14.400 kg	kr.	65.000,-	
Engfrø	3.400 kg	kr.	68.000,-	
Høy for salg	30.000 kg	kr.	60.000,-	
Potet	800.000 kg	kr.	1.600.000,-	
Grønnsaker og rotvekster	2.300.000 kg	kr.	9.400.000,-	
Bær	80.000 kg	kr.	1.200.000,-	
Storfekjøtt	3.400 kg	kr.	120.000,-	
Svinekjøtt	36.300 kg	kr.	870.000,-	
Egg	97.500 kg	kr.	1.120.000,-	
Veksthus		kr.	12.600.000,-	
Sum brutto produktverdi jordbruk ca.				kr. 40 mill
Tømmer og ved	13.000 m ³	kr.	4.500.000,-	
Verdi av jakt og utleie		kr.	200.000,-	
Sum brutto produktverdi utmark				kr. 5 mill
Førstehåndsverdi fra landbruket				kr. 45 mill
Sum produksjonstilskudd				kr. 3 mill
Sum bruttoinntekt i landbruket ca.				kr. 48 mill

Kilde: Produksjonstilskudd feb. og aug. 1998, skogavgiftsregnskapet og opplysninger direkte fra produsent.

FROGNLANDBRUKETS FRAMTID

- beskrivelse av utfordringer og behov for tiltak

Landbrukets produksjonsarealer

BAKGRUNN

Jordvern er en viktig forutsetning for en langsiktig plan for landbruk som næring. Landbrukets produksjonsarealer i Frogn er under press fra ulike utbyggingsformål. På den annen side kan ikke et dekar som bygges ned i Frogn lett erstattes av et tilsvarende areal et annet sted. Store deler av jordbruksområdet i Frogn er blant de beste produksjonsarealene i landet. De dyrka eller dyrkbare arealene i dette området kan benyttes til matproduksjon. Matkorn er viktig for landets selvforsyning og matvareberedskap. Hvetekorndyrkingen bidrar nå med omkring 50% av landets behov for matmel.

Jordloven er et verktøy for vurdering av om landbruksareal skal omdisponeres. Den gir regler om bruk og vern av arealressursene til gagn for samfunnet og de som har sitt yrke i landbruket.

Skogloven har som formål å fremme skogproduksjon, skogreising og skogvern.

Plan- og bygningsloven skal legge til rette for at arealbruk m.v. blir til samfunnets beste.

UTFORDRINGER

Å unngå at utbyggingspress på dyrket mark, produktiv skog eller på de mest produktive skogarealene eller skogarealer som blir mest nyttet av befolkningen til friluftsliv.

OVERORDNEDE TILTAK:

- Kommunen må gjennomføre en arealforvaltning i Frogn som sørger for vern av jordbruksarealene og de mest produktive skogarealene.
- En fortetting i allerede eksisterende byggeområder vil minske presset på landbruksarealene. Omdisponering av hytteområder til områder for helårsboliger og fortetting i disse vurderes. Se for øvrig punktet Behandlingskriterier for omdisponering.
- Samarbeidet mellom landbrukskontoret og kommunal planleggingsmyndighet må utvikles videre for å sikre god kontakt og forståelse for hverandres kompetanseområder.
- Det er et overordnet mål at alt jordbruksareal i Frogn skal være i produksjon. Det er en utfordring for landbruksforvaltningen å stimulere til dette, eller påvirke til at arealene tas i bruk til annen landbruksproduksjon, skog, juletrær m.v.

TILTAK:

- Analysemulighetene innen eksisterende digitale kartdatamateriale skal undersøkes og behov for ulike arealkart vurderes. Nye kart produseres etter behov. Utviklingspotensialet og samarbeidsmulighetene med andre kommuner vurderes.

Rekruttering og kompetanse

BAKGRUNN

Norsk landbrukspolitikk tar utgangspunkt i at gårdene skal være familiebruk, og at eier og bruker i hovedsak skal være samme person. Det er også lagt opp til at landbruk drives i kombinasjon med annen næring og annen sysselsetting. Økt omfang av jordleie og entreprenørvirksomhet i landbruket, og økt vekt på sysselsetting i andre yrker, kan virke negativt på rekruttering til bondeyrket.

Det trengs god grunnkunnskap og løpende oppdatering for å drive et effektivt landbruk, samtidig som det skal tas hensyn til miljøforhold i mange aspekter ved siden av. Dette gjelder både i jordbruket og i skogbruket. Utviklingen fører til at det bare blir et lite antall profesjonelle bønder, og at mange bruk leies ut og mer og mer bare fungerer som bosteder.

UTFORDRING

Den beste investering i framtidens landbruk er kompetanseutvikling og rekruttering. Utfordringen ligger i å få den yngre generasjonen til å se muligheter og utfordringer i landbruket. Det må legges vekt på at kompetanse hos næringsutøvere og veiledere opprettholdes på et høyt nivå for å sikre et effektivt og miljøvennlig landbruk og en effektiv landbruksadministrasjon.

Satsing på odelsjenter er viktig for å nå de politiske mål om likestilling i landbruket. Likestilling vil sikre motivasjon for å rekruttere unge mennesker av begge kjønn.

OVERORDNEDE TILTAK:

- Formidle kurstilbud eller annen informasjon til nye eiere av landbrukseiendom vedrørende lovverk, søknadsfrister, støtteordninger, m.v.
- Søke å opprettholde en høy kompetanse hos brukerne gjennom informasjon og rådgivning, blant annet fra forsøksringene, landbruksorganisasjonene og landbrukskontoret.
- Eiere i landbruket må oppfordres til selv å oppdatere seg innenfor næringene, og også til å tenke nytt for å utnytte de eksisterende ressurser og ta i bruk nye muligheter

TILTAK:

- Follo forsøksring er en av de viktigste formidlere av rådgivning for landbruket i Frogn. Denne bør støttes i form av kommunalt medlemskap.

Jordbruk som næring

BAKGRUNN

Frognjordbruket har gjennomgått store endringer i løpet av de siste ti-årene. Den store endringen er kommet ved at arealbruken er endret fra i hovedsak å bli brukt til blandingsproduksjon av gras, korn og rotvekster til i hovedsak å bli brukt til kornproduksjon. I perioden har det også skjedd en betydelig teknologisk utvikling, og Frognbonden har tatt moderne teknologi i bruk i betydelig grad. Mekaniseringen har bidratt til at arbeidsomfanget i medgått time pr. produsert enhet er gått ned. Næringen har parallelt med denne utviklingen fått et stadig mindre behov for manuelle arbeidskraft. Når da Frogn kommune ligger inntil Norges største arbeidsmarked har dette ført til at mange brukere etter hvert har arbeid utenfor bruket. Dette har akselerert på grunn av mindre lønnsomhet i landbruket. Den landbrukspolitisk utvikling, og til dels overproduksjon av visse varer, har ført til fallende pris på mange landbruksprodukter. Det synes ikke som om denne trend vil snu med det første.

Frogn har noen av landets beste naturgitte betingelser for kornproduksjon. Korndyrking vil fortsatt gi lønnsomhet på de mest produktive arealene. Landbrukspolitikken har imidlertid som mål å utvikle en mer effektiv kornproduksjon. Dette kan skje gjennom en bedre utnyttelse av investeringene og ved å redusere samlede kapitalkostnader. Samarbeid om maskiner og bygninger og større driftsenheter vil være viktige bidrag.

Endrede driftsformer har medført omfattende ledig bygningskapasitet i landbruket. Bygningene er en ressurs for landbruket fordi de gamle driftsbygningene ofte er så romslige at det gir mulighet for alternative bruksløsninger.

Landbruket har et godt utbygd organisasjonsapparat som er viktig samarbeidspartner for den kommunale landbruksforvaltningen. En samlet landbruksnæring har utarbeidet en håndbok for kvalitetssystem i landbruket, kalt KSL.

Kvalitetssystemet skal være et godt hjelpemiddel for mer målrettet planlegging, analyse og rådgivning, og dermed bedre produksjon og økonomi. Revisjon eller gjennomgang av systemet gjøres av den enkelte bruker, gjerne i samarbeid med andre, som landbrukskontoret i kommunen.

Det rent produksjonstekniske rådgivningsarbeidet er i all hovedsak overtatt av bøndenes egne organisasjoner, som meieri, slakteri, forsøksring. Follo Forsøksring er en viktig samarbeidspartner for landbruket i forbindelse med tiltak innen jord- og plantekultur. Den kommunale landbruksforvaltningen skal medvirke til å samordne det totale private og offentlige rådgivningstilbudet. Denne rådgivning skal være en pådriver for å få til utvikling framover, men rådgivningen må ta høyde for de sterke økonomiske/markedsmessige rammebetingelser landbruket er styrt av.

OVERORDENDE TILTAK:

- Samarbeid. Det må stimuleres/legges til rette for etablering av samarbeidsløsninger mellom eierenheter. Samarbeid om maskiner og bygninger og større driftsenheter vil være viktig bidrag.
- Bygninger og gårdstun gir mulighet for alternativ bruk og næringsvirksomhet i landbruket eller i tilleggsnæring. Slike virksomheter må stimuleres.

- Økt omfang av bær dyrking, grønnsakdyrking og veksthusproduksjon må etterstrebes. Nærhet til marked er en fortrinn for landbruket i Frogn.
- Kvalitetssystem i landbruket. Tidligere målsettingen var at alle gårdsbruk skulle ha et operativt kvalitetssystem innen utgangen av år 2000. Brukere oppfordres til å videreføre eksisterende systemer. Arbeidet med KSL følges opp fra landbrukskontorets side, bla. gjennom gjødselplan, miljøplan, veiledning.

TILTAK:

- Etablere kontaktforum. Utveksling av erfaringer mellom rådgivningsapparatet, næringsorganisasjoner og forskningsmiljøet for å møte markedsutfordringer, nasjonalt og internasjonalt.

Nye næringer tilknyttet landbruket

BAKGRUNN:

Utviklingen innenfor det tradisjonelle landbruket er i stor grad påvirket av eksterne forhold og sterkt konkurranseutsatt. Det settes stadig større krav til rasjonalisering og effektivisering av driften for å tilpasse seg verdensmarkedets priser. For å møte disse utfordringene er det i dag et nasjonalt landbrukspolitisk mål å støtte økonomisk opp om etablering av nye næringer knyttet til gårdsdriften. Dette er gjort gjennom tilskuddsordninger bevilget over jordbruksavtalen og rettet mot bygdeutviklingstiltak (BU-fondet) for å fremme næringsutvikling innen og i tilknytning til landbruket. Bygdeutviklingsfondet er det sterkeste enkeltstående økonomiske virkemiddel for utvikling både i tradisjonelt og til nyetableringer med tilknytting til landbruket. Det kan gis tilskudd og lån til investeringstiltak både til tradisjonelt landbruk og til tilleggsnæringer.

Landbrukskontoret i Follo i samarbeid med Follo Etablerersenter og Akershus Bedriftsrådgivning tilbyr faglig og økonomisk veiledning til hver enkelt som planlegger å starte med ny næring. Dette arbeidet må stimuleres og utvikles.

Frogn kommune har noe av landets beste landbruksarealer hvor de tradisjonelle driftsformene bør stå sentralt. Markedsnærheten til hovedstaden gir konkurransefortrinn som i økende grad bør utnyttes gjennom økende satsning på nye nisjer innenfor landbruksproduksjon. Økologisk landbruk kan være en slik nisje.

UTFORDRINGER

Kommunens utfordring er å legge forholdene best mulig til rette for de som tenker utradisjonelt og vil satse alternativt i nye næringer. Målet må primært være økt lønnsomhet basert på gårdens samlede ressurser. Etablering av arbeidsplasser for kvinner på gården må prioriteres. Det er behov for en avgrensning når det gjelder definisjon av stedbunden næring.

OVERORDENDE TILTAK:

- Gi informasjon om etableringsordningene slik at den enkelte blir kjent med muligheter og rettigheter fra det offentlige (BU-fondet) som en kan benytte seg av i etableringsfasen.
- Prioritere tiltak basert på økologisk drift.
- Prioritere tiltak med kvinneprofil og ungdomsprofil.

TILTAK:

- En skal i planperioden vurdere hvilke områder som er egnet for satsing på «nye» næringer, som gårdsturisme og annen nisje/småskal produksjon.
- Opprettholde og styrke nettverk mellom etablererne i Frogn kommune slik at de kan utveksle erfaringer og lære av hverandre. Det tas utgangspunkt i eksisterende nettverk (Etablerersenteret i Follo, Kvinnenettverket, Reiselivsrådet m fl.)

Kulturlandskap - kulturvern - kulturminner

BAKGRUNN

Kulturlandskapet kan defineres som alt landskap som er påvirket av menneskelig aktivitet. Kulturlandskapet formes i samspillet mellom mennesker, dyr og natur gjennom generasjoner.

Kulturlandskapet er i stadig forandring. Dette skjer gjennom skjøtsel av landskapet, gjennom endring i bruken av landskapet og gjennom tilføring av nye elementer i form av bygninger, anlegg og andre tiltak.

Landbruket forvalter det meste av arealene, og dermed kulturlandskapet. Å kombinere aktiv landbruksdrift med vern av kulturlandskap er et ansvar for både bønder og forvaltningsmyndigheter.

I Frogn er gårdstunene med sin bebyggelse karakteristiske landemerker i landskapet. Med endrede driftsformer står vi i fare for å miste vesentlige verdier. Låvene er i mange tilfelle ute av drift, de kan være forfalne eller revet. Det må legges større vekt på å formidle kunnskap om forvaltning og vedlikehold av bygninger og byggeskikk. Den nye byggeskikkveilederen vil her være retningsgivende.

Utarbeidelse av handlingsplan og gjennomføring av tiltakene i Kulturminnevernplanen for Frogn forutsetter aktiv medvirkning fra grunneiere.

Landbruksdepartementet har en rekke økonomiske, administrative og juridiske virkemidler som skal sikre hensyn til verdiene i kulturlandskapet i landbruket. Det viktigste økonomiske virkemidlet er areal- og kulturlandskapstillegget. For å motta dette tilskuddet settes det konkrete krav til jordbruksdriften slik at det tas hensyn til plante- og dyreliv og viktige elementer i landskapsbildet.

Videre har landbruksdepartementet en tilskuddsordning (Spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap - STILK) som skal bidra til vedlikehold og utvikling av landbrukets kulturlandskap som et miljøgode for allmennheten, der dette ikke kan påregnes ved vanlig landbruksdrift. I tillegg gir miljøverndepartementet tilskudd til formål for å bevare biologisk mangfold i kulturlandskapet.

At STILK-søknadene fra og med år 2000 avgjøres i kommunene medfører et betydelig ansvar lokalt for utviklingen av kulturlandskapet. Samarbeid og dialog mellom kommunen og landbruksnæringen er viktige for å stikkord her.

Informasjon og samarbeid er viktig i arbeidet med kulturlandskap. Til alle bønder i Frogn gir landbrukskontoret årlig en skriftlig informasjon om aktuelle støtteordninger til tiltak i landbrukets kulturlandskap. Samarbeid mellom kommunale etater og kontakt med landbruksnæringen er viktig om kunnskapsnivået om kulturlandskapsverdier og kulturminner skal økes i kommunen. Det er i dag ikke et formelt samarbeid mellom kommunen og landbruksnæringen. Ønske og behov for et slikt samarbeid bør avklares.

UTFORDRINGER

Kommunens utfordring er å legge forholdene best mulig til rette for å sikre og utvikle kulturlandskapsverdier, kulturminner og opplevelseskvaliteter.

OVERORDNEDE TILTAK:

- Landbrukskontoret må informere, bistå og behandle søknader om støtte til ulike tiltak innenfor kulturlandskap, kulturvern og kulturminner.

TILTAK:

- De registreringer som er foretatt innenfor kulturlandskap, kulturvern og kulturminner må gjøres tilgjengelig i digital form for landbrukskontoret og annen arealforvaltningsmyndighet i kommunen.
- Det må avklares om det er ønskelig og hensiktsmessig at det opprettes et samarbeidsforum mellom kommunen og landbruksnæringen innenfor området kulturlandskap, kulturvern og kulturminner.
- Det bør etableres rutiner som ivaretar det estetiske og sikrer at verneverdige kvaliteter ved gårdsbebyggelse blir tatt hensyn til ved ombygging og restaureringstiltak. Anbefalninger gitt i Frogn kommunes byggeskikkveileder skal vurderes.

Miljø og forurensning i jordbruket

BAKGRUNN

Dagens landbruk preges av økte krav til pleie av natur og miljø, samtidig som kvalitet og effektivitet skal være på topp. Dette krever store kunnskaper om hvordan en best kan ta vare på gårdens ressurser og hvilke tiltak som bør settes inn der ting ikke fungerer tilfredsstillende.

Frogn kommune har vært engasjert i «Årungenprosjektet Rent vann» hvor målet var å bedre vannkvaliteten i Årungen. Prosjektet ble sluttført i desember 2001. Forurensningen skyldes hovedsakelig for store tilførsler av næringsstoffene fosfor og nitrogen, samt partikler og organisk stoff. Ufordringer for landbruket er å iverksette tiltak for å redusere jorderosjon og tilførsler av næringsstoffer til vassdraget.

En rekke forskrifter er utarbeidet for at landbruket skal opptre miljømessig riktig. Ulike tilskudd stimulerer også til dette:

Forskrift om:

- Obligatorisk gjødselplanlegging fra vekstsesongen 1998 (Jordloven) - gjødselmengden som tilføres jorda skal være tilpasset plantenes næringsbehov og jordas næringstilstand slik at en unngår overgjødsling og avrenning av næringsstoffer til bekker og vassdrag.
- Lagring og spredning av husdyrgjødsel 1997 (Forurensingsloven) – skal hindre at husdyrhold fører til forurensning av luft, vassdrag, sjøer, grunnvann, fjorder og havområder samt sikre at husdyrgjødsel disponeres på en slik måte at hensynet til det biologiske mangfoldet ivaretas.
- Kjøp og bruk av plantevernmidler 1997 (Lov om plantevernmidler) - kreves at alle yrkesdyrkere som kjøper og bruker plantevernmidler skal ha et autorisasjonsbevis som bekrefter at de har bestått en eksamen.
- Avløpsslam 1996 (Lov om helsetjeneste i kommunene) - skal medvirke til å forebygge forurensnings, helsemessige og hygieniske ulemper ved disponering av slam, og legge til rette for at slam kan benyttes som en ressurs.
- Nydyrking 1997 (Jordloven) - skal sikre at nydyrking skjer på en måte som tar hensyn til natur- og kulturlandskap. Det skal legges vekt på hensynet til miljøverdier som biologisk mangfold, kulturminner og landskapsbildet.
- Bakkeplanering 1989 (Forurensingsloven) - gjelder anlegg av planeringsfelt, samt drift og vedlikehold av nye og eksisterende planeringsfelt. Forskriftens formål er å forebygge, begrense eller stanse forurensning/erosjon fra planeringsfelt.
- Bygging av landbruksvei - har som formål at bygging av landbruksveier skjer på en måte som gir landbruksfaglige helhetsløsninger. I tillegg skal det legges vekt på hensynet til miljøverdier knyttet til naturmiljø, landskap, kulturminner og friluftsliv, samt andre berørte interesser.

Tilskuddsordninger:

- Produksjonstillegg; areal og kulturlandskapstilskudd. Det er knyttet flere miljøkrav til utbetaling av disse tilskuddene, eksempelvis bevaring av vegetasjon langs bekker, bevaring av åkerholmer mv.
- Investeringsstøtte til miljøtiltak - har som formål å verne jordbruksområder, hindre erosjon, arealavrenning og forurensning fra jordbruket og øke naturlig grønnstruktur i kulturlandskapet. Dette omfatter støtte til tekniske miljøtiltak samt økologiske rensetiltak og miljøplantinger.
- Tilskudd til endret jordarbeiding - har som hensikt å unngå jordarbeiding om høsten samt stimulere til tilsåing med vegetasjon for å redusere erosjon og arealavrenning fra jordbruksareal.
- Tilskudd til økologisk landbruk - har som mål å stimulere til omlegging til økologisk driftsformer og bidra til at etterspørselen etter økologiske produkter dekkes, og hvor økologisk landbruk defineres som selvbærende og vedvarende landbruksproduksjon i god balanse som baseres mest mulig på lokale og fornybare ressurser hvor kunstgjødsel og plantevernmidler ikke benyttes.
- I tillegg gjennomføres i større eller mindre grad en del frivillig ordninger som bidrar til å bedre det totale miljø. Eksempler er Kvalitetssystem i landbruket (KSL), innsamling av landbruksplast, jernskrap, spesialavfall m.v.

UTFORDRINGER

En av de grunnleggende forutsetninger for utviklingen av et bærekraftig landbruk, er å ta hensyn til miljøet. Jord- og skogbruket vil ikke være bærekraftig på lang sikt uten at vi tar hensyn til naturgrunnet. Landbrukets driftsmåter må være slik at de livsbærende prosesser i luft, vann, jord og vegetasjon ikke blir ødelagt.

Krav til effektivitet og økonomi må hele tiden veies opp mot ressursgrunnet og miljøverdiene. Produksjon av sunn, ren og god mat samtidig som natur, landskap, fugle- og dyreliv blir tatt vare på, vil i fremtiden være noen av norsk landbruks viktigste konkurransefortrinn.

OVERORDNEDE TILTAK:

- Generelt forvalte og bruke virkemidlene samt informere, veilede og stimulere til tiltak for å oppnå kommunale og statlige målsetninger mht. forurensning fra landbruket.
- Forvalte lover og forskrifter på en slik måte at hensynet til natur, miljø og ressurser blir forsvarlig ivaretatt.

TILTAK:

- Gjennomføring av miljøplaner som er lagd i tilknytning til Årungenprosjektet.

- Kartlegge behovet for og beskrive lokale og regionale tiltak med tanke på miljømessige prosjekter, særlig med vekt på områder for samordning av miljøtiltak. Tiltakene skal prioriteres. Det skal arbeides for å skaffe midler og iverksette tiltakene.
- Deltagelse i arbeidet med hovedplan for avløp/ vannmiljø i Frogn
- Ta opp en dialog med faglag i landbruket i Frogn om innsamling av jernskrap, spillolje, landbruksplast, utgåtte sprøytemidler, piggråd mv.

Skogbruk som næring

BAKGRUNN

Etter skogbrukslovens § 4 er kommunen skogoppsyn for all skog og utmark i kommunen. Skogoppsynets oppgave er ifølge skogbruksloven å "fremme skogproduksjon, skogreising og skogvern". Det skal gjennom rasjonell skjøtsel gis "et tilfredsstillende resultat for næringens utøvere, og sikre effektiv og jevn råstofftilførsel til industrien". I tillegg skal flerbruksinteresser tillegges vekt. Forholdet til miljø og friluftsliv omtales seinere.

Skog er en langsiktig produksjon, der en først høster 60 - 120 år etter anlegg av ny skog. Innsats og investeringer som gjøres i ungskog gir uttelling for senere generasjoner.

Bærekraftstankegangen må derfor stå sentralt i skogbruket.

En stor andel av skogen i Frogn er gammel, hogstmoden skog. Jfr. områdetakst 1996-1997 er 41 % av det produktive skogarealet gammelskog. En del av denne gammelskogen har en klart negativ verdiutvikling. Gammel skog er mye mer utsatt for sykdommer og skader, som råte og insekt- og klimaskader enn yngre, veksterlig skog. For å unngå store verditap, og for å komme over på en bedre balansert aldersfordeling, bør avvirkingen av gammelskogen økes de neste 10-20 årene over balansekvantum (def.: volum som kan hogges årlig helt til skogressursene er bygget opp slik at hogstkvantumet kan økes).

Skogeieren har ansvar for at foryngelsen er av tilfredsstillende tetthet innen noen år etter avvirking, og at skogressursene blir ivaretatt. Dette blir i hovedregelen sørget godt for i Frogn, men i en del tilfeller blir foryngelsestiltak og ungskogpleie forsømt. Etter avvirking er det behov for jevnlig kontroll for å vurdere behovet for skogkulturtiltak, bl.a. suppleringsplanting.

Jord- og klimaforhold gjør satsing på produksjon av kvalitetsvirke av løvtrær særlig aktuelt i kommunen. Markedet for slikt virke er større enn tilgangen på norsk kvalitetsvirke, og antas å øke ytterligere. Det ser ut til at arbeidet med løvtreproduksjon kan gi god avkastning. Særlig lønnsomt antas det å satse på løvtreslag isteden for gran på steder med høy bonitet og mye rotråte, fordi problemet kan overføres fra en grangenerasjon til neste. Andre argumenter for større satsing på løvtrær i Frogn er bl.a. løvtrærnes jordforbedrende effekter, samt hensyn til landskapsestetikk og dyreliv.

Skogeierforeningen er en vesentlig part i utnyttelse av skogen i kommunen. Mange skogeiere benytter skogeierforeningens driftsapparat til avvirking og kulturarbeid. Det er å håpe at skogeierforeningens aktive medvirking ikke svekker eierens faglige interesser og holdninger, men spiller aktivt på disse.

Skogeierforeningene har en ordning med miljøsertifisering med standardene fra prosjektet Levende Skog. Dette var et fellesprosjekt avsluttet i 1998 hvor offentlig skogforvaltning, skogeierorganisasjoner, treforedlingsbedriftene, naturvernorganisasjoner og friluftorganisasjoner sto bak. Det ble utarbeidet en rekke felles standarder for et bærekraftig skogbruk. Det kan også tillegges at det finnes andre slike sertifiseringsordninger som kan bli aktuelle i tiden framover.

Tiltakene for å fremme et næringsmessig og bærekraftig skogbruk gjennomføres etter standarder utarbeidet av prosjektet Levende Skog og forskrifter som gjelder for ulike arbeider og områder.

UTFORDRING

Skogbruk som næring må gi best mulig avkastning gjennom aktiv drift samtidig som bærekraftig utvikling av skogområdene, også med hensyn til andre interesser, må være overordnet målsetting.

OVERORDNEDE TILTAK:

- Opprettholde, og helst øke, aktiviteten innen skogkultur og skogpleie med tanke på å produsere både volum- og kvalitetmessig godt virke. Det fokuseres på etablering og stell av løvtrebestand.
- Stimulere til økt avvirkning, slik at skogen blir mer vital og motstandskraftig mht. insektangrep og klima. Fokus på tiltak som minsker flatepreget bør prioriteres. Det bør gis veiledning i en avveiet prioritering av bestand for avvirkning,
- Arbeide for at flest mulig eiendommer får skogbruksplaner. Dette også fordi flere og flere eiere ikke er yrkesaktive i sin egen skog og dermed ikke kjenner den like godt som tidligere.
- Stimulere til øket lokal foredling og bruk.
  - * Støtte opp om eksisterende småsagbruk og bidra til nye etableringer med trevirke som råstoff. Det er gjennom foredling skogprodukter får en høy verdi, ikke som råstoff.
  - * I forbindelse med større offentlige bygg må det vurderes å installere anlegg for bruk av biovarme for å nyttiggjøre "restprodukter" fra landbruket.

TILTAK:

- Overordnede tiltak for økt aktivitet i skogen konkretiseres og det iverksettes stimulerings- og veiledningstiltak. Det søkes samarbeid med Skogeierforeningen om gjennomføring av tiltaket.
- Arrangere skogdager og "Aktivt Skogbruk-kurs" med løvtreskjøtsel som tema.
- Landbrukskontoret tar initiativ til at det utarbeides en områdeplan for skogsveier i kommunen. Her må behovet for oppgradering og opprusting av eksisterende veier samt velteplasser vurderes. Skognæringas behov må vurderes opp mot områdenes friluft- og naturverdi. Behovet for nye veier er gjennomgående lavt i Frogn.

Skogbrukets miljøansvar

BAKGRUNN

Skogbrukslovens § 1 - formålsparagrafen, sier blant annet det skal det legges vekt på skogens betydning som rekreasjonskilde for befolkningen, som viktig del av landskapsbildet, som livsmiljø for planter og dyr og som områder for jakt og fiske.

Verdien av det biologiske mangfoldet i naturen har fått stadig større anerkjennelse de siste årene. Kommunen må veie disse verdiene tungt i forbindelse med arealdisposisjoner, og skogbruket må drives slik at skogens miljøverdier ivaretas.

Skogeierforeningen har som mål å gjennomføre "miljøregistreringer i skogbruket" (MiS-registreringer) for hele distriktet i løpet av få år. Registreringene vil være grunnlag for tilskudd jfr. ny ordning om miljøtiltak i skog.

Generelt er det skogeier selv som har et ansvar for å ta hensyn til miljøverdier/flerbruksinteresser i skog. Kommunen har imidlertid ansvar for å følge opp dette overfor skogeiere.

Forholdet til kulturminner og kulturlandskap behandles i eget kapittel. Det pekes imidlertid særlig på behovet for bevisst opprettelse og skjøtsel av kantsoner mot dyrka mark, både av hensyn til landskapsbildet og dyrelivet.

Edelløvskog er ofte artsrike naturtyper, og ganske sjeldent representert i Frogn. Edelløvskoglokalitetene antas å ha stor betydning for det biologiske mangfoldet i kommunen. Det bør være et mål å bevare eksisterende, og aller helst øke arealet med edelløvskog.

UTFORDRING

Avveie skogbrukets næringsinteresser i forhold til andre brukerinteresser i utmark som friluftsliv, miljøvern, naturvern, kulturminner m.v..

OVERORDNEDE TILTAK:

- Skogbruks-, miljø- og planmyndighet i kommunen må legge naturopplysninger til grunn for framtidig saksbehandling og planlegging i kommunen.
- Landbrukskontoret må i samarbeid med skogeierforeningen og -laget informere og skolere skogeiere for å skape forståelse for naturverdiene i skog, og behovet for å ta hensyn til disse.

TILTAK:

- Kommunen skal i samarbeid skogeierorganisasjonene arbeide for god oppslutning om MiS-registreringen blant skogeiere, og informere om mulighetene for tilskudd til miljøtiltak i skog. Konkret kartlegging følges opp.
- Det må gjennomføres en registrering og kvalitetssikring samt verdivurdering av kartfestede nøkkelbiotoper i Frogn. Arbeides koordineres med Skogeierforeningens pågående arbeid. Kommunen v/skogbrukssjef, enhet for plan og utvikling og med assistanse fra

oppmålingsvdelingen må få operativt et datasystem som gjør registreringer nyttbart i tilknytning til kart.

- Så snart registreringer og kart kan tas ut på en forståelig måte må skogbrukssjef og miljøvernansvarlig gi grunneiere oversikt over de registreringer som er gjort på den enkelte eiendom og informere om statlig virkemiddelbruk for ivaretagelse av lokalitetene.

Landbruk - friluftsliv

BAKGRUNN

Friluftsliv gir mosjon, naturopplevelser og rekreasjon, og er av stadig større betydning i vår teknologiske og for mange stressete hverdag. Samtidig er presset på de mest brukte friluftsansene økende med utbygging av nærområdene rundt Drøbak tettsted og økende befolkning.

Stadig nye brukergrupper gjør seg gjeldende i utmarka. Skigåere, skiskøyttere, ryttere, terrengsyklistere, turgåere og joggere stiller med ulike ønsker og behov for tilrettelegging, som i mange tilfeller kan være motstridende. Både for grunneierne og brukerne vil det være en fordel å kanalisere mye av utmarksbruken, for å redusere motsetningsforholdene. Dette kan dreie seg om arealer/stier/løyper tilrettelagt for enkelte brukergrupper, om parkeringsplasser, om å redusere ferdsel gjennom gardstun, om redusert jordarbeiding for løypestråser, og om skilting, merking og annen tilrettelegging. Kommunen bør spille en aktiv rolle for å få eierne og brukerne sammen for å finne gode løsninger. Annet kommunalt planverktøy må benyttes for å gå mer i detalj om disse forholdene.

Friluftsliv kan være en god innfallsvinkel for læring om natur og landbruk, og for utvikling av holdninger. I noen grad kan boklig lærdom i naturen virke positivt, f.eks. i form av informasjonstavler, natur- og kulturstier, foldere o.l.. Norsk Skogselskap tilbyr flere hundre ferdige informasjonsplakater om natur, kultur og skogbruk. I mange tilfeller vil lokalt produserte plakater gi større utbytte.

Kysten er av særlig betydning for friluftslivet i Frogn. Med utgangspunkt i opparbeidede parkeringsplasser langs kysten kan det gis informasjon om turstier i nærliggende skog- og kulturlandskapsarealer.

"Vanlige flerbrukshensyn" ved drift og stell av skog, så som rydding av stier etter hogst, gjensetting av kantsoner og livsløpstrær, innslag av løvtrær i barskog, m.m., gir turgåeren og andre friluftslivsutøvere en mer estetisk opplevelse av skogen enn tilfellet var med det tidligere mer benyttede "monokulturskogbruken". En rekke av tiltakene/hensynene som sorterer under "vanlige flerbrukshensyn" gavner fugle- og dyrelivet. Et rikt fugle- og dyreliv øker naturopplevelsene, og beriker dermed friluftslivet. Skogeierne og skogeierorganisasjonene har de siste 10-årene satset mye på informasjon omkring flerbrukshensyn, bl.a. gjennom egne kursserier. Tiltak og hensyn nedfelt i samarbeidsprosjektet "Levende Skog" er en stadfesting og videreutvikling av dette informasjonsarbeidet. Skogbruken i Frogn har fulgt godt med i denne utviklingen, men utfordringene blir større dersom avvirkingen økes som følge av økende andel ensaldret gammelskog.

I kommunedelplan for Idrett-Friluftsliv-Nærmiljø omtales spesielt utmarksområdene som viktige for friluftsliv. Bedring av turveier, skiløyper og sykkelstier er nevnt som konkrete tiltak hvor det er behov for samarbeid mellom grunneiere, skiforening, kommune og andre interesser. Planen nevner også betydningen av skogholt, løkker og grønnstruktur for øvrig som viktige elementer i nærmiljøet.

UTFORDRINGER

Landbruksnæringen vil, som viktigste forvalter av kulturlandskap og utmark, legge forholdene til rette for konstruktivt samarbeid med brukergruppene i befolkningen. Det

OVERORDNET TILTAK:

- Informasjon om "Levende Skog" til skogeierne for å stimulere til økt oppmerksomhet omkring flerbrukshensyn i forbindelse med drift og stell av skogen.

TILTAK:

- Brukergruppenes interesser og behov kartlegges og diskuteres med representanter for grunneierne. Brukere og grunneiere bringes sammen for dialog hvert annet år. Arbeidet samordnes med Enhet for kultur og fritid sitt årlige arbeid med rullering av handlingsplan for idrett, friluft og nærmiljø.
- Kartlegging av status for eksisterende natur- og kulturstier, tavler og plakater i naturen og ved kulturminner. Oppretting og vedlikehold av nye/ gamle skilt og informasjonsplakater.

Landbruk - skole

BAKGRUNN

De unge har i flere år vært utpekt som et særskilt målgruppe for utviklinga av landbruket. Den beste investering i fremtidas landbruk er kunnskapsutvikling og god rekruttering. Dette setter krav til holdningsendringer og langsiktig målrettet arbeid. Derfor er det viktig å vektlegge læren om landbruk i skolen.

I den nye læreplanen -97 er prosjektarbeid en viktig del av undervisningen, og det fokuseres meget sterkt på å gi elevene en helhetlig forståelse av naturen. I L-97 pekes også på at det skal satses på elevbedrifter/nyskaping ved at de unge skal lære å skape arbeid og utvikle eget lokalsamfunn.

Soksti skole har eksempelvis et samarbeid med Frogn Bondelag på Røis gård og Dyrløkke skole har i året som gikk hatt samarbeid med Skuterud gård.

UTFORDRINGER:

Skape tettere samarbeid mellom skole og landbruk

Landbruket kan bidra med pedagogisk materiell og undervisningstilbud for skoler og barnehager.

- ❖ "Lære med skogen": Undervisningsperm som er tilpasset småskolen, mellomtrinnet og ungdomstrinnet. Permene består av elevark, lærerveiledning, hjelpemidler og bakgrunnstoff. "Lære med skogen" er utarbeidet i samarbeid med skoleverket, og er godt tilrettelagt for aktuelle temaer for bruk i skolens tverrfaglige undervisning. De egner seg som grunnlag for tema- og prosjektarbeid. Ordningen med skogeierlagenes utpekte skolekontakter ved hver enkelt skole opprettholdes.
- ❖ Lokalaktiv skole/elevbedrifter: Norske Skogselskap har utarbeidet en plan for lokalaktiv skole/elevbedrifter med utgangspunkt i skogen. Lokal aktiv skole skal lære de unge kompetanse for å skape noe nytt i tilknytning til ressurser i landbruket. Skogen i Frogn har et stort biologisk mangfold, og er derfor egnet som ressurskilde for elevbedrifter. Elevbedrifter som del av læringsmiljøet motiverer de unge til aktiv læring- til prosjektarbeid. Denne skoleutviklingen vil på sikt fremme entreprenørskap, jobbskaping og utvikling i Frogn.
- ❖ Norges Bondelag og 4H driver også aktivt pedagogisk arbeid for barn og ungdom og har utgitt mange arbeidshefter og lærerveiledninger om landbruk.
- ❖ Det finnes også enkelbønder i Frogn som gjør en stor innsats i samarbeid med skolene.

TILTAK:

- Skaffe oversikt over eksisterende samarbeid mellom landbruk og skole/ barnehage, både formelle og uformelle samarbeid.
- Opprette kontakt mellom skole og landbrukskontor m.fl. for å evaluere behovet og mulighetene for økt samarbeid. Dette videreføres i konkret planlegging av samarbeid og tiltak.

Golf

Golfbaneanlegg skiller seg til dels fra andre arealbruksformål. Som tiltakstype er golfbaner ikke like lett å plassere i forhold til nasjonale mål og retningslinjer, som ofte uttrykkes ved hjelp av de tradisjonelle samlebegrepene "utbygging" og "vern".

Etablering av golfbaner på produktive arealer kan føre til varige arealbeslag til bygninger, parkeringsplasser og veier. Ved anleggelse av golfbaner skjer det også terrenginngrep og masseforflytninger i forbindelse med opparbeidelse av infrastruktur, utslagsteder, greener og kunstige hindere. Slike inngrep innvirker på kvaliteten på jorda og arealenes egnethet for jordbruksproduksjon i framtida.

I et nasjonalt perspektiv er det viktig å legge særlig vekt på å unngå etablering av golfbaner på jordbruksarealer som ut fra klima og jordkvalitet er egnet til matkornproduksjon. Det er et landbrukspolitisk mål å ha et aktivt landbruk i hele landet og det er derfor viktig i et regionalt perspektiv å prioritere de mest produktive arealene til jordbruksdrift. Derfor er det i regional sammenheng uheldig å lokalisere golfbaner på jordbruksarealer i drift med høy jordkvalitet og i de beste klimasonene.

Dersom golfbaner skal etableres på dyrka og dyrkbare arealer, er det sentralt hvilke inngrep som gjøres i planområdet. Mulighetene for å bruke arealene til framtidig jordbruksproduksjon avhenger av hvordan disse inngrepene lokaliseres og utformes. Det vil teknisk sett være mulig å tilbakeføre store deler av en golfbane til landbruk. På arealer hvor det er gjort større inngrep og foretatt betydelige investeringer, vil tilbakeføring imidlertid være lite sannsynlig bortsett fra i krisesituasjoner. Krisesituasjoner i denne sammenheng vil dreie seg om krig, blokade eller en miljøkatastrofe. De inngrep som foretas på dyrka og dyrkbare arealer må følgelig gjennomføres med tanke på at det skal være mulig å bruke arealene til jordbruksproduksjon ikke bare i en krisesituasjon, men også hvis driften av golfbanen opphører av andre årsaker.

I forhold til vern av jordressursene er det viktig å være oppmerksom på eventuelle ringvirkninger av at det etableres et golfanlegg. Med ringvirkninger tenkes det her på den betydningen etablering av en golfbane har for framtidig disponering av omkringliggende landbruksarealer. En golfbane kan for eksempel være en attraktiv lokaliseringsfaktor for boliger eller annen næringsvirksomhet. Slike ringvirkninger kan spesielt få negative konsekvenser for jordressursen ved etableringer sentralt i større sammenhengende jordbruksområder, og på de mest produktive arealene. I tillegg vil lokalisering av en golfbane på et større sammenhengende jordbruksområde, med sin infrastruktur og aktivitet, kunne dele opp området på en uheldig måte. En slik lokalisering er ikke ønskelig. I forhold til ringvirkninger må også eventuelle driftsulemper for tilgrensende landbruksarealer vurderes. Ved å ta tilstrekkelig hensyn til ulike arealinteresser kan derimot lokalisering av et golfanlegg være et viktig bidrag til utviklingen av et område.

Dette er forhold som må vurderes ved lokalisering av golfbaner til produktive arealer. I tillegg må forhold som arrondering, arealforbruk og faktiske inngrep ligge til grunn for de landbruksfaglige vurderinger som gjøres.

BEHANDLINGSNORMER

Følgende prosedyrer for behandling av ulike saker finnes på hjemmesiden til landbrukskontoret i Follo <http://www.nesodden.kommune.no/interkomm/dokument/landbruk.htm> ;

- Bo- og driveplikt
- Endret jordarbeiding
- Kårbolig på landbrukseiendom
- Spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap (STILK)
- Areal- og kulturlandskapstilskudd
- Husdyrtilskudd
- Bygdeutviklingsmidler (BU-midler)
- Søknad om bygging av landbruksvei
- Søknad om nydyrking
- "Lære med skogen"
- Søknad om omdisponering av dyrka og dyrkbar mark
- Søknad om omdisponering av skogsmark
- Utbetaling av skogavgift
- Søknad om fradeling

Under følger en presisering av behandlingsnormer for bo- og drivepliktsaker, søknad og kårbolig, og omdisponering ihht. jordloven og skogbruksloven, som et supplement til opplysningene som er lagt ut på internett. Her er det gitt retningslinjer for hvordan søknadene skal behandles.

Behandlingsnormer for bo-og drivepliktsaker

BAKGRUNN

Den som overtar en landbrukseiendom etter odels- og konsesjonsloven plikter å bosette seg på eiendommen innen et år og bo og drive eiendommen i 5 år.

Kommunen er delegert avgjørelsesmyndighet i bo- og drivepliktsaker. Det er viktig at kommunen gjør seg opp en mening om hvilken politikk som skal føres på området. Ved siden av konsesjonsloven vil boplikten være den eneste muligheten som er igjen for å sikre lokalt eierskap til landbrukseiendommene i Frogn.

UTFORDRINGER

Hovedbegrunnelsen for bo- og driveplikten er å sikre at landbrukseiendommer av en viss størrelse i størst mulig grad eies og bebos av brukeren. Dette begrunnes utfra hensynet til å holde landbruksareal i hevd. En annen begrunnelse er hensynet til å opprettholde bosetting på eiendommen, og et tredje er ønsket om en kostnadseffektiv drift.

RETNINGSLINJER:

Det utarbeides følgende retningslinjer for kommunal behandling av bo- og drivepliktsaker:

1. For å sikre bosetting og hindre at landbrukseiendommer blir fritidseiendommer, skal søknader om fritak fra boplikten behandles strengt.
2. Når det søkes om utsettelse med tilflytting skal saksbehandler innhente opplysninger om
  - * Eierens plan for tilflytting
  - * Hvordan eiendommen er tenkt drevet frem til tilflytting
3. Varig fritak fra boplikten skal ikke gis når eiendommen har bolighus og er av en slik størrelse at den kan gi eieren en arbeidsplass og rimelig inntekt.
4. Varig fritak fra boplikten bør nektes også på mindre eiendommer.
5. På rene skogeiendommer (uten bolighus) kan det normalt gis varig fritak fra boplikten. I slike tilfeller skal driveplikten håndheves strengt.
6. Driveplikten kan bli oppfylt ved at jordbruksarealet blir bortleid i minst 10 år. Slik oppfyllelse av driveplikten er betinget av at leieavtalene er skriftlig, og at den fører til driftsmessige gode løsninger.

Behandlingsnormer for søknader om kårbolig

BAKGRUNN

Kommunen, ved landbruksmyndigheten, er delegert myndighet til å vurdere behov for og plassering av kårbolig på landbrukseiendommer.

Landbrukskontorets behovsvurdering danner grunnlag for videre behandling av søknad om kårbolig i kommunen. Kommunens øvrige enheter vurderer søknaden i henhold til plansituasjon og andre lover, eksempelvis plan og bygningsloven, forurensingslov, kulturminnelov m.fl. Søknaden avgjøres administrativt eller fremmes som sak for Utvalg for Kultur og Miljø. Avslag på søknaden kan ankes.

UTFORDRINGER

Det kan være behov for en kårbolig på en landbrukseiendom i forbindelse med generasjonsskifte. Der det tidligere ikke er kårbolig vil det bli vurdert om det er behov for kårbolig av hensyn til driften. I dagens situasjon er det sjelden behov for kårboliger av hensyn til driften. Når det likevel tillates å bygge kårboliger er det viktig at kårboligen anses som en integrert del av tunet og gården for øvrig. Plassering og byggeskikk må tilpasses hensyn til kulturlandskapet og tradisjoner i bebyggelsen, jfr. Frogn kommunes byggeskikkveileder.

RETNINGSLINJER:

Ved å støtte seg til nedenstående retningslinjer vil en kunne få en mer enhetlig, rasjonell og forutsigbar behandling av søknader om kårbolig, både gjennom landbruksmyndighetens behovsvurdering og den evt. videre behandling i kommunen:

1. I søknaden må det gjøres rede for driftsformen, eiendommens ressursgrunnlag og driftsapparat. Det kan gis tillatelse til bygging av kårbolig dersom det anses nødvendig for å sikre kontinuerlig og forsvarlig drift av og beboelse på eiendommen.
2. Ved plassering av boligen skal det tas hensyn til natur- og kulturlandskapsverdier og innpassing i forhold til eksisterende bebyggelse og kulturmiljø.
3. Adkomst til eiendommen bør søkes samordnet med eksisterende adkomster eller plasseres så skånsomt som mulig i forhold til driftsforhold og kulturlandskap.
4. Ved tillatelse til bygging av kårbolig skal det i vedtaket gjøres oppmerksom på at det ikke kan påregnes delingssamtykke seinere. Alternativt settes vilkår om at fradeling av kårbolig ikke kan finne sted og at dette knyttes til krav om tinglysning av erklæring.

Behandlingskriterier ved omdisponering iht jordloven og skogbruksloven

BAKGRUNN

Jordloven av 12/5-95 trådte i kraft 1/7 1995. Etter § 9 i jordloven er det nødvendig med samtykke når dyrka jord skal brukes til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon, og når dyrkbar jord skal disponeres slik at den ikke blir egnet for jordbruksproduksjon i fremtiden (omdisponering).

Begrunnelsen for denne bestemmelsen er et ønske om å verne om produktive arealer. Det er et nasjonalt mål at det skal legges økt vekt på jordvern. Et av prinsippene for praktisering av jordvern som fremheves er bruk av høy utnyttingsgrad ved omdisponering av verdifulle landbruksareal. Høy utnytting er også i samsvar med Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal og transportplanlegging, som påpeker at økt konsentrasjon skal vektlegges ved utbygging i byggesonen i by- og tettsted. God arealutnytting vil være med på å dempe utbyggingspresset på landbruksarealer, som er egnet til matkomproduksjon.

Arealene må samtidig disponeres slik at de gir rom for rimelig utvikling av byer og tettsteder.

Landbrukets produksjonsarealer i Frogn er under press fra ulike utbyggingsformål. Et dekar som bygges ned i Frogn kan ikke lett erstattes av et tilsvarende areal et annet sted. De dyrka eller dyrkbare arealene i dette området bør benyttes til matproduksjon.

I Frogn er situasjonen at utbyggingspresset ofte kommer på dyrket mark, eller på de skogarealene som blir mest nyttet av befolkningen. Jfr. skogbrukslovens § 50 er det i utstrakt grad mulighet for omdisponering av skogsmark til annet formål. Omdisponering av areal bevokst med yngre tilfredsstillende barskog må være godkjent av skogoppsynet. All omdisponering av skogsmark skal på forhand meldes til landbrukskontoret. For det bynære skogbruket i Frogn er det viktig å ivareta hensynet til så vel viktige produksjonsarealer samt rekreasjon og friluftsliv.

Kommunen er delegert myndighet til å avgjøre omdisponering av enkelttomter ikke over 2 dekar som det ikke er bygd på. Videre er kommunen delegert avgjørelsesmyndighet i søknader om omdisponering av dyrka jord til skogsmark, og motsatt, for areal ikke over 50 dekar.

UTFORDRINGER

En aktiv politikk for å ivareta verdifulle produksjonsarealer for kommende generasjoner er en samfunnssak av global interesse. Dette er et ansvar for alle, ikke bare for bønder og grunneiere.

Gjennom utbygging i Frogn ønsker en å ta jordvern hensyn så langt som mulig, samtidig som en til en viss grad må akseptere at disse samfunnsinteressene kan veie tyngre enn jordverninteressene.

RETNINGSLINJER:

Ved å støtte seg til nedenstående retningslinjer vil en kunne få en mer enhetlig, rasjonell og forutsigbar behandling av søknader om omdisponering.

1. Fortetting i byggesonen: Ny bebyggelse bør primært søkes lokalisert til eksisterende byggeområder. I tettstedsnære områder bør bruken av jorda i hovedsak reguleres av PBL. I

slike områder kan tilfeldige omdisponeringer som skjer uten plan føre til store problemer for landbruket.

2. Dersom omdisponering av landbruksareal skal finne sted, bør det fortrinnsvis lokaliseres nær eksisterende bebyggelse og i størst mulig grad legges til de minst produktive arealene.
3. Omdisponeringsforbudet er først og fremst oppspilt for å verne om jorda på den aktuelle eiendommen. Ved vurdering av om samtykke skal gis skal det også vektlegges hvilken virkning omdisponeringen må antas å få for driften på omkringliggende eiendommer. Omdisponeringen må i minst mulig grad forringe potensialet for fremtidig landbruksproduksjon.
4. Hensynet til kulturlandskap skal tillegges betydning ved avgjørelsen. Med kulturlandskapet menes her mangfold i naturen, landskapsbildet samt kulturhistoriske verdier.
5. Verdiutviklingen på arealer med ungskog skal veies særskilt. Det skal også tas særlige hensyn til om omdisponering av skog vil gi negative driftsmessige følger for skog- og/eller jordbruk.
6. Det skal tas hensyn til om det foreligger samfunnsmessige interesser som tilsier omdisponering. Tiltak som har verdi for allmennheten eller en større gruppe personer går inn under bestemmelsen.
7. Ved avgjørelse av en omdisponeringssak skal det legges vekt på om omdisponeringen fører til at arealet må antas tapt for jordbruksproduksjon. Dette taler mot omdisponering. Også midlertidige omdisponeringer bør imidlertid i størst mulig grad legges til de minst attraktive jordbruksarealer.

HANDLINGSPLAN

Kommunedelplan for Landbruk i Frogn sin spesielle del utgjør en Handlingsplan for landbruket.

Den konkrete handlingsplanen har i utgangspunktet samme virkeområde i tid som kommunedelplanen, dvs. 2002-2012. Handlingsplanen rulleres ved behov og det kan da gis en kortere varighet for handlingsplanen enn kommunedelplanen. Handlingsplanen kan senest rulleres ved rulling av Kommunedelplan for landbruk i Frogn.

Landbruksplanen skal rulleres hvert 4. år. Planen bør rulleres i forkant av kommuneplanrulling.

Denne handlingsplanen omfatter en oppsummering av de konkrete tiltak som er foreslått gjennom kommunedelplanen og spesifiserer ansvarsforhold, finansiering og tidsplan for gjennomføring av tiltakene nærmere. En foreløpig kostnadsvurdering av tiltakene er også tatt inn.

Opplisting av tiltakene med angivelse av ansvarlige, beregnede kostnader, finansiering og framdrift/ gjennomføring er vist i tabell på de neste sidene.

VEDLEGG

Vedlegg 1. Markslagskart

Vedlegg 2. Klassifisering av landbruksarealer - Frogn kommune

Vedlegg 3. Jordpolitisk arealvurdering (JAV)

Vedlegg 4. Kommunal landbruksforvaltning

01.01.1994 ble ansvaret for landbruksforvaltningens distriktskontorer overført fra staten til kommunene. 6 kommuner i Follo, Vestby, Ski, Ås, Frogn, Nesodden og Oppegård samarbeider om et landbrukskontor som skal utføre kommunenes oppgaver knyttet til landbruksforvaltningen. Gjeldende samarbeidsavtale mellom kommunene varer til 31.12.02. Ås kommune er vertskommune for landbrukskontoret, og har det administrative ansvaret for de tilsatte. Det er for tiden 7 tilsatte på landbrukskontoret. Kontoret er lokalisert til Ås sentrum.

De arbeidsoppgavene som var tillagt landbrukskontorene ved overføringen fra staten til kommunene er listet opp nedenunder. Nye arbeidsoppgaver er tilført og lagt til listen under. Arbeidsoppgaver som ikke er relevante lenger er tatt ut.

Næringsutvikling i primærproduksjon

Næringsutvikling i tilknytning til det tradisjonelle landbruk er økende. Det er 12 forskjellige bygdeutviklingsordninger (BU) som er oppført på søknadsskjemaet pluss andre tiltak. Det siste er tatt med for at alle gode ideer skal få en sjanse.

Jordbruk

1. Forvaltning av BU-midler og andre investeringstilskudd
2. Formidle lån fra Statens landbruksbank
3. (Kvalitetssystem i landbruket)
4. Produksjonstilskudd
5. Økonomisk planlegging
6. Teknisk planlegging
7. Lovforvaltning
8. Faglig rådgiving knyttet til oppgavene over, kurs og annet opplysningsarbeid

Skogbruk

1. Forvaltning av BU-midlene og andre investeringstilskudd
2. Planlegging av skogsveier
3. Skogbruksplanlegging
4. Lovforvaltning
5. Skogavgift og rentemidler
6. Andre oppgaver
  - Tilplanting av jordbruksareal ute av drift
  - Viltloven
  - Friluftsløven
  - Forskrifter om skoghygiene
  - Frø- og planteforsyning
7. Faglig rådgiving knyttet til oppgavene over, kurs og annet opplysningsarbeid

Landbrukstilknyttet rådgivning

Landbrukstilknyttet rådgiving er ment som en hjelp til de som søker BU-midler. Det er også lagt opp til at kommunen skal nyte godt av landbrukskontorets kunnskap i sitt planleggingsarbeide.

1. Strategisk næringsplanlegging
2. Forvaltning av lån og tilskudd av BU-midlene
3. Faglig rådgiving knyttet til oppgavene over, kurs og annen opplysningsvirksomhet

Miljø- og ressursforvaltning

Gjennom arbeid med kommune- og reguleringsplaner, og forvaltning av jordloven og skogbruksloven tar landbruksforvaltningen del i arbeidet med å forvalte natur- og ressursgrunnlaget. Det er et mål å sikre langsiktig matvaretrygghet gjennom en jordvernpolitikk som generelt er restriktiv, men samtidig differensiert etter arealkvalitet, utbyggingsformål og situasjon.

En miljømessig, bærekraftig utvikling er et sentralt mål i landbrukspolitikken. Derfor blir det gjort mye for å minske uheldige virkninger av jordbruksdrift som f.eks. gjødsel- og silopressaftutslipp fra driftsbygninger og avrenning av jord og næringsstoff fra jordbruksareal. Samtidig er det gjennom arbeid med kulturlandskap og flerbruk i skog lagt vekt på at landbruket skal legge til rette for miljø- og naturgoder som også andre samfunnsgrupper kan ha nytte og glede av.

Arealforvaltning

1. Samfunnsretta planlegging, etter
  - Plan- og bygningsloven
  - Veiloven
  - Vassdragsloven
  - Naturvernloven
  - Kulturminneloven
2. Saker etter jordloven og skogbruksloven
3. Oversiktsplaner for skogbruket

Kulturlandskap

1. Tilskuddsforvaltning
  - Tilskudd til spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap(forkortet STILK)
  - Tilskudd til freda og verneverdige bygninger i landbruket
2. Vurdere kulturlandskapet ved søknad om produksjonsskudd til areal og kulturlandskap
3. Planlegging og rådgiving i forbindelse med det som er nevnt over

Biologisk mangfold

1. Oversiktsplan for skogbruket
1. Forvaltning av viltloven
2. Forvaltning av innlandsfiske_loven

Flerbruk

1. Miljøtiltak i skogbruk integrert i andre tiltak og planer som er med og sikrer grunnlaget for vilt, friluftsliv og naturopplevelser
2. Oversiktsplanlegging for skogbruk
3. Forvaltning av friluftslvsloven

Forurensing

1. Tilskudd for miljørettet omlegging i kornområdene
2. Forskrift om tilskudd til endret jordarbeiding

3. Gjødseplaner for enkeltbruk
4. Investeringstilskudd til miljøtiltak
5. Teknisk planlegging av miljøtiltak
6. Overvåking av skader på skog på grunn av forurensning fra luft
7. Innsamling og behandling av spesialavfall fra landbruket
8. Behandling og bruk av organisk avfall
9. Forskrift om silopressaft
10. Forskrift om bakkeplanering
11. Forskrift om nydyrking
12. Forskrift om husdyrgjødsel
13. Forskrift om utslipp av skyllevann og svartlut fra halmlutingsanlegg

Velferdstiltak

Formålet med avløsning bidrag til å finansiere leie av avløsere til jordbruket. Tidligpensjon for jordbrukere skal bidra til å lette generasjonsoverganger for de som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra landbruket.

1. Forskrift om tilskudd til avløsning
2. Landbruksvikarordninga
3. Forskrift om tidligpensjon til jordbrukere

Støttefunksjoner

Landbruksforvaltningen er pålagt å utføre en rekke kontrolloppgaver i forhold til lovverket. Det er kontroll av i forbindelse med særlover, slik som jordloven, konsesjonsloven etc. Det er også kontrollfunksjoner knyttet til forskrifter, forvaltning av lån, tildkuddsordninger og produksjonsregulerende tiltak.

Kontrolloppgaver

Landbruksforvaltninga utfører en rekke lovpålagte kontrolloppgaver.

1. Kontroll av bo- og driveplikten
2. Stikkprøver i samband med forvaltning av ulike investeringstilskudd/lån
3. Stikk kontroll i samband med utbetaling av produksjonstilskudd
4. Kontroll i forbindelse med omstillingssøknad i melkeproduksjon
5. Kontroll i forbindelse med utført skogkulturarbeid

Statistikk

1. Ajourføring av landbruksregisteret
2. Ajourføring av datagrunnlaget for økonomisk kartverk og jordregisteret
3. Jordbruksstatistikk
4. Avlingsstatistikk
5. Skogstatistikk
6. Registrering av jord- og skogbruksareal
7. Landbrukstillinger for Statistisk sentralbyrå (Hvert 10. år)
8. Statistikk i forbindelse med viltforvaltning

Beredskap

Landbruksforvaltningen er pålagt å arbeide ut og ajourføre planer for å sikre matvareproduksjonen i en krisesituasjon. Landbruksforvaltningen har en sentral plass i beredskapsarbeidet i kommunen. Oppgavene er hjemlet i Lov om forsynings- og beredskapstiltak av 1956.

FROGN KOMMUNE

Frogn rådhus, Rådhusveien 6, N – 1440 Drøbak

telefon: 64 90 60 00 Fax: 64 90 60 01

www.frogn.kommune.no